ג הַיָּבָם אֵינוֹ מַאֲכִיל בִּתְרוּמָה. עָשְׂתָה שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בִּפְנֵי הַבַּעַל וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בִּפְנֵי הַיָּבָם, וַאֲפִילוּ כֻּלָּן בִּפְנֵי הַבַּעַל, חָסֵר יוֹם אֶחָד בִּפְנֵי הַיָּבָם, אוֹ כֻלָּן בִּפְנֵי הַיָּבָם, חָסֵר יוֹם אֶחָד בִּפְנֵי הַבַּעַל, אֵינָהּ אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה. זוֹ מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה. בֵּית דִּין שֶׁל אַחֲרֵיהֶן אָמְרוּ, אֵין הָאִשָּׁה אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, עַד שֶׁתִּכָּנֵס לַחֻפָּה: **ד** הַמַּקְדִּישׁ מַעֲשֵׂי יְדֵי אִשְׁתּוֹ, הֲרֵי זוֹ עוֹשָׂה וְאוֹכֶלֶת. הַמּוֹתָר, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הֶקְדֵּשׁ. רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר, חֻלִּין: **ה** אֵלּוּ מְלָאכוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשָׂה לְבַעְלָהּ, טוֹחֶנֶת, וְאוֹפָה, וּמְכַבֶּסֶת, מְבַשֶּׁלֶת, וּמֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ, מַצַּעַת לוֹ הַמִּטָּה, וְעוֹשָׂה בַצֶּמֶר. הִכְנִיסָה לוֹ שִׁפְחָה אַחַת, לֹא טוֹחֶנֶת וְלֹא אוֹפָה וְלֹא מְכַבֶּסֶת. שְׁתַּיִם, אֵינָהּ מְבַשֶּׁלֶת וְאֵינָהּ מֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ. שָׁלֹשׁ, אֵינָהּ מַצַּעַת לוֹ הַמִּטָּה וְאֵינָהּ עוֹשָׂה בַצֶּמֶר. אַרְבַּע, יוֹשֶׁבֶת בַּקַּתֶּדְרָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֲפִילוּ הִכְנִיסָה לוֹ מֵאָה שְׁפָחוֹת, כּוֹפָהּ לַעֲשׂוֹת בַצֶּמֶר, שֶׁהַבַּטָּלָה מְבִיאָה לִידֵי זִמָּה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלַּעֲשׂוֹת מְלָאכָה, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּתָהּ, שֶׁהַבַּטָּלָה מְבִיאָה לִידֵי שִׁעֲמוּם: **ו** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, שַׁבָּת אֶחָת. הַתַּלְמִידִים יוֹצְאִין לְתַלְמוּד תּוֹרָה שֶׁלֹּא בִרְשׁוּת, שְׁלֹשִׁים יוֹם. הַפּוֹעֲלִים, שַׁבָּת אֶחָת. הָעוֹנָה הָאֲמוּרָה בַתּוֹרָה, הַטַּיָּלִין, בְּכָל יוֹם. הַפּוֹעֲלִים, שְׁתַּיִם בַּשַּׁבָּת. הַחַמָּרִים, אַחַת בַּשַּׁבָּת. הַגַּמָּלִים, אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. הַסַּפָּנִים, אַחַת לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: **ז** הַמּוֹרֶדֶת עַל בַּעְלָהּ, פּוֹחֲתִין לָהּ מִכְּתֻבָּתָהּ שִׁבְעָה דִינָרִין בַּשַּׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שִׁבְעָה טַרְפְּעִיקִין. עַד מָתַי הוּא פוֹחֵת, עַד כְּנֶגֶד כְּתֻבָּתָהּ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, לְעוֹלָם הוּא פוֹחֵת וְהוֹלֵךְ, שֶׁמָּא תִפּוֹל לָהּ יְרֻשָּׁה מִמָּקוֹם אַחֵר, גּוֹבָה הֵימֶנָּה. וְכֵן הַמּוֹרֵד עַל אִשְׁתּוֹ, מוֹסִיפִין לָהּ עַל כְּתֻבָּתָהּ שְׁלֹשָׁה דִינָרִין בַּשַּׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה טַרְפְּעִיקִין: **ח** הַמַּשְׁרֶה אֶת אִשְׁתּוֹ עַל יְדֵי שָׁלִישׁ, לֹא יִפְחוֹת לָהּ מִשְּׁנֵי קַבִּין חִטִּין, אוֹ מֵאַרְבָּעָה קַבִּין שְׂעוֹרִים, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא פָסַק לָהּ שְׂעוֹרִים, אֶלָּא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל שֶׁהָיָה סָמוּךְ לֶאֱדוֹם. וְנוֹתֵן לָהּ חֲצִי קַב קִטְנִית, וַחֲצִי לֹג שֶׁמֶן, וְקַב גְּרוֹגָרוֹת, אוֹ מָנֶה דְבֵלָה. וְאִם אֵין לוֹ, פּוֹסֵק לְעֻמָּתָן פֵּרוֹת מִמָּקוֹם אַחֵר.

ג) הַיָּבָם שֶׁהוּא כֹּהֵן, כְּשֶׁאֵשֶׁת אָחִיו מִמְתֶּנֶת עָלָיו שֶׁיְּיַבְּמָהּ, אֵינוֹ מַאֲכִיל אוֹתָהּ בִּתְרוּמָה, דִּכְתִיב (ויקרא כב, יא) "קִנְיַן כַּסְפּוֹ", וְזוֹ קִנְיַן אָחִיו הוּא. עָשְׂתָה שֶׁהָיְתָה שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בִּפְנֵי הַבַּעַל וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בִּפְנֵי הַיָּבָם, וַאֲפִילוּ שֶׁהָיְתָה כֻּלָּן כָּל הַי"ב חֹדֶשׁ בִּפְנֵי הַבַּעַל חָסֵר יוֹם אֶחָד בִּפְנֵי הַיָּבָם, אוֹ כֻּלָּן בִּפְנֵי הַיָּבָם חָסֵר יוֹם אֶחָד שֶׁשָּׁהֲתָה בִּפְנֵי הַבַּעַל, אֵינָהּ אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה. וַאֲפִלּוּ שֶׁהָיְתָה יוֹתֵר מִשְּׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ בִּפְנֵי הַבַּעַל, וְהִתְחִילָה כְּבָר לֶאֱכֹל, מִשֶּׁמֵּת הַבַּעַל אֲסוּרָה (רש"י). וְתוֹסָפוֹת פֵּרְשׁוּ דִּכְשֶׁאָכְלָה בִּפְנֵי הַבַּעַל אוֹכֶלֶת גַּם בִּפְנֵי הַיָּבָם, וּמַאי דְּדָרְשִׁינַן מִ"קִּנְיַן כַּסְפּוֹ" וְלֹא קִנְיַן אָחִיו, אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא, דְּמִן הַתּוֹרָה אֲפִלּוּ שׁוֹמֶרֶת יָבָם אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה. זוֹ מַה שֶּׁאָמַרְנוּ שֶׁאִם הִגִּיעַ זְמַן נִשּׂוּאִין אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה, הִיא מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה שֶׁשָּׁנוּ חֲכָמִים, שֶׁלֹּא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יִמְצָא בָהּ מוּם, אֲבָל בֵּית דִּין שֶׁל אַחֲרֵיהֶן אָמְרוּ, אֵין הָאִשָּׁה אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה עַד שֶׁתִּכָּנֵס לַחֻפָּה, דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יִמְצָא בָּהּ מוּם, וְנִמְצָא מִקָּחוֹ מִקַּח טָעוּת, דְּנִמְצֵאת זָרָה לְמַפְרֵעַ. ד) הַמַּקְדִּישׁ מַעֲשֵׂה יְדֵי אִשְׁתּוֹ, וְהוּא מִשְׁקַל חָמֵשׁ סְלָעִים שְׁתִי, כִּדְלְהַלָּן מִשְׁנָה ט', הֲרֵי זוֹ עוֹשָׂה וְאוֹכֶלֶת דְּתִקְּנוּ מְזוֹנוֹת תַּחַת מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ, וְכֵיוָן שֶׁעַתָּה אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת מִמֶּנּוּ מְזוֹנוֹת, מַה שֶּׁאוֹכֶלֶת שֶׁלָּהּ הִיא, וְאֵין הוּא יָכוֹל לְהַקְדִּישָׁם. וְאִם הִקְדִּישׁ הַמּוֹתָר עַל מְזוֹנוֹתֶיהָ, וְהוּא קָנוּי לוֹ בְּמָעָה כֶּסֶף שֶׁצָּרִיךְ לָתֵת לָהּ מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת לִצְרָכֶיהָ, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר הָוֵי הֶקְדֵּשׁ, דְּסוֹבֵר אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁלֹּא בָא לָעוֹלָם. רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר, הֵן חֻלִּין, דְּסוֹבֵר אֵין אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁלֹּא בָא לָעוֹלָם. ה) אֵלּוּ מְלָאכוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשָׂה לְבַעְלָהּ, טוֹחֶנֶת בְּרֵחַיִם קָטָן שֶׁל יָד, וְכֵן וּמְטַחֶנֶת בְּרֵחַיִם שֶׁל מַיִם דְּשָׁם אֵין צָרִיךְ לִטְחוֹן, דְּנִטְחָן מֵעַצְמוֹ, דְּהַיְינוּ שֶׁמְּכִינָה צָרְכֵי טְחִינָה, נוֹתֶנֶת הַחִטִּים בָּאַפַּרְכָּס וְהוּא כְּלִי הָעֶלְיוֹן שֶׁל רֵחַיִם, וְקוֹלֶטֶת הַקֶּמַח. וְאוֹפָה, פַּת, וּמְכַבֶּסֶת. מְבַשֶּׁלֶת, וּמֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ, מַצַּעַת לוֹ אֶת הַמִּטָּה, וְעוֹשָׂה בַצֶּמֶר שֶׁטּוֹוָה הַצֶּמֶר. וְאִם הִכְנִיסָה לוֹ שִׁפְחָה אַחַת, אוֹ מָעוֹת אוֹ נְכָסִים לִקְנוֹת שִׁפְחָה אַחַת, אָז אִשְׁתּוֹ לֹא טוֹחֶנֶת וְלֹא אוֹפָה, וְלֹא מְכַבֶּסֶת, וְהַשִּׁפְחָה עוֹשָׂה כָּל אֵלּוּ הַדְּבָרִים. הִכְנִיסָה לוֹ שְׁתַּיִם, אֵינָהּ מְבַשֶּׁלֶת, וְאֵינָהּ מֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ. הִכְנִיסָה לוֹ שָׁלֹשׁ, אֵינָהּ מַצַּעַת לוֹ אֶת הַמִּטָּה, וְאֵינָהּ עוֹשָׂה בַצֶּמֶר, אֲבָל עוֹשָׂה צְרָכִים קְטַנִּים שֶׁבַּבַּיִת. וְאִם הִכְנִיסָה לוֹ אַרְבַּע שְׁפָחוֹת, יוֹשֶׁבֶת בַּקַּתֶּדְרָא, כִּסֵּא מְנוּחָה, וְאֵינָהּ צְרִיכָה לְהָבִיא לוֹ דָּבָר אֲפִלּוּ מִבַּיִת לַעֲלִיָּה. וְקָאָמַר בַּגְּמָרָא דִּצְרִיכָה לְהַצִּיעַ לוֹ הַמִּטָּה בַּסְּדִין וּלְבָדִין דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ טֹרַח. וּמוֹזֶגֶת לוֹ הַכּוֹס וְרוֹחֶצֶת לוֹ פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו. וְלֹא דָּמֵי לְהַצָּעַת הַמִּטָּה שֶׁבִּתְחִלַּת הַמִּשְׁנָה. וְרַשִׁ"י פֵּרֵשׁ דְּהִיא עֵצָה טוֹבָה כְּדֵי לְהִתְחַבֵּב עַל בַּעְלָהּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֲפִלּוּ הִכְנִיסָה לוֹ מֵאָה שְׁפָחוֹת, כּוֹפָהּ לַעֲשׂוֹת בַּצֶּמֶר, מִפְּנֵי שֶׁהַבַּטָּלָה מְבִיאָה לִידֵי זִמָּה. וַאֲפִלּוּ מְשַׂחֶקֶת בְּמִינֵי הַשְּׂחוֹק, יָכוֹל לְכוֹפָהּ לַעֲשׂוֹת בִּמְלָאכָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלַּעֲשׂוֹת מְלָאכָה שֶׁאוֹסֵר הֲנָאָה מִמֶּנָּה אִם תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּתָהּ, שֶׁהַבַּטָּלָה מְבִיאָה לִידֵי שִׁעֲמוּם שִׁגָּעוֹן, וְאִם הִיא עוֹסֶקֶת בְּעִנְיְנֵי הַשְּׂחוֹק, אֵינוֹ מוֹצִיאָהּ, דְּאָז לֵיכָּא שִׁעֲמוּם. ו) הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, שֶׁאוֹסֵר הֲנָאַת תַּשְׁמִישׁ עָלָיו, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אִם הַדִּירָהּ שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, תַּמְתִּין, דְּזֶה לֹא הָוֵה עִגּוּן, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּיוֹלֶדֶת נְקֵבָה שֶׁהִיא טְמֵאָה שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, שַׁבָּת שָׁבוּעַ אֶחָת, תַּמְתִּין, כְּמוֹ נִדָּה שֶׁטְּמֵאָה שָׁבוּעַ אֶחָד. דְּגָמְרִינַן דָּבָר הַשָּׁכִיחַ, דְּהַיְינוּ כַּעַס שֶׁאָדָם כּוֹעֵס עַל אִשְׁתּוֹ, מִדָּבָר הַשָּׁכִיחַ בְּיוֹתֵר, דְּהַיְינוּ נִדָּה. וּבֵית שַׁמַּאי סָבְרֵי, דְּגָמְרִינַן דָּבָר שֶׁהוּא גָּרַם לָהּ מִדָּבָר שֶׁהוּא גָּרַם לָהּ, דְּהַיְינוּ הַלֵּדָה, דְּנִדָּה מֵעַצְמָהּ הָוֵי. וְאִם הִדִּירָהּ יוֹתֵר מִכֵּן יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. הַתַּלְמִידִים יוֹצְאִין לְתַלְמוּד תּוֹרָה שֶׁלֹּא בִרְשׁוּת נְשֵׁיהֶן שְׁלֹשִׁים יוֹם, זֶה דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים דִּיכוֹלִים לָצֵאת לִלְמֹד תּוֹרָה אֲפִלּוּ שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים. הַפּוֹעֲלִים יוֹצְאִים שֶׁלֹּא בִרְשׁוּת שַׁבָּת שָׁבוּעַ אֶחָת. סֵדֶר הָעוֹנָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה, הַטַּיָּלִין, הַמְעֻנָּגִים שֶׁיּוֹשְׁבִים בְּבָתֵּיהֶם וּפַרְנָסָתָן מְצוּיָה וְאֵינָן מְשַׁלְּמִין מִסִּים (טור) עוֹנָתָן בְּכָל יוֹם. הַפּוֹעֲלִים שֶׁעוֹשִׂין מְלָאכָה בְּעִירָם, עוֹנָתָם שְׁתַּיִם בַּשַּׁבָּת, פַּעֲמַיִם בַּשָּׁבוּעַ. הַחַמָּרִים שֶׁיּוֹצְאִין לַכְּפָרִים לְהָבִיא תְּבוּאָה לִמְכֹּר בַּשּׁוּק, עוֹנָתָן אַחַת בַּשַּׁבָּת פַּעַם אַחַת בַּשָּׁבוּעַ. הַגַּמָּלִים, שֶׁמְּבִיאִין סְחוֹרוֹת מִמְּקוֹמוֹת רְחוֹקִים, זְמַן עוֹנָתָן אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. הַסַּפָּנִין שֶׁנּוֹסְעִים לַיָּם הַגָּדוֹל לִקְצְוֵי אֶרֶץ, עוֹנָתָן פַּעַם אַחַת לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. ז) הַמּוֹרֶדֶת עַל בַּעְלָהּ, מִתַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, פּוֹחֲתִין לָהּ מִכְּתֻבָּתָהּ שִׁבְעָה דִּינָרִים בַּשַּׁבָּת, בַּשָּׁבוּעַ, שֶׁהוּא דִּינָר לְיוֹם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שִׁבְעָה טַרְפְּעִיקִין, שֶׁהוּא חֲצִי דִּינָר לְיוֹם. עַד מָתַי הוּא פּוֹחֵת לָהּ עַד כְּנֶגֶד כְּתֻבָּתָהּ, עַד שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר לָהּ מִכְּתֻבָּתָהּ כְּלוּם. וְאַחַר כָּךְ נוֹתֵן לָהּ גֵּט וְיוֹצְאָה בְּלֹא כְּתֻבָּה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, לְעוֹלָם הוּא פּוֹחֵת וְהוֹלֵךְ מִנְּכָסֶיהָ אֲפִלּוּ יוֹתֵר מִכְּתֻבָּתָהּ (וַאֲפִלּוּ אֵין לָהּ נִכְסֵי מְלוֹג וְצֹאן בַּרְזֶל), מְחַשֵּׁב וּפוֹחֵת דִּינָר לְכָל יוֹם, שֶׁמָּא תִּפֹּל לָהּ יְרֻשָּׁה מִמָּקוֹם אַחֵר, גּוֹבֶה הֵימֶנָּה לְמַפְרֵעַ. וְכֵן הַבַּעַל הַמּוֹרֵד עַל אִשְׁתּוֹ מִתַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, מוֹסִיפִין לָהּ עַל כְּתֻבָּתָהּ שְׁלֹשָׁה דִּינָרִין בַּשַּׁבָּת בַּשָּׁבוּעַ, כְּנֶגֶד שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה, חֲצִי דִּינָר לְכָל יוֹם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה טַרְפְּעִיקִין, דְּצַעֲרָהּ דְּאִשָּׁה פָּחוֹת מִצַּעַר הָאִישׁ, וְאָמְרִינַן בַּגְּמָרָא חָזְרוּ וְנִמְנוּ שֶׁמַּכְרִיזִין עָלֶיהָ אַרְבַּע שַׁבָּתוֹת, בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, שֶׁבְּשַׁבָּת הַכֹּל נֶאֱסָפִין שָׁם, וְאִם עוֹמֶדֶת בְּמִרְדָּהּ תֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה. וּבְאֵינָהּ רוֹצָה לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה, כּוֹפִין אוֹתָהּ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה, וּבְאֵינוֹ רוֹצֶה לָזוּן אֶת אִשְׁתּוֹ, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה, אוֹ שֶׁכּוֹפִין אוֹתוֹ לָזוּן. ח) הַמַּשְׁרֶה הַמַּאֲכִיל אֶת אִשְׁתּוֹ עַל יְדֵי שָׁלִישׁ, שֶׁנּוֹתֵן מְזוֹנוֹתֶיהָ עַל יְדֵי אַפּוֹטְרוֹפּוֹס מֵרְצוֹנָהּ, וְאֵינָהּ אוֹכֶלֶת עִמּוֹ, לֹא יִפְחוֹת לָהּ בַּשָּׁבוּעַ מִשְּׁנֵי קַבִּין חִטִּין אוֹ מֵאַרְבָּעָה קַבִּין שְׂעוֹרִין, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא פָּסַק לָהּ שְׂעוֹרִין כָּפוּל מִן הַחִטִּין אֶלָּא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, שֶׁהָיָה סָמוּךְ לֶאֱדוֹם, שֶׁשָּׁם הַשְּׂעוֹרִים רָעִים, וְנוֹתֵן לָהּ חֲצִי קַב קִטְנִית, לֶאֱכֹל בּוֹ הַפַּת, וַחֲצִי לוֹג שֶׁמֶן, לַאֲכִילָה וּלְהַדְלָקָה, וְקַב גְּרוֹגָרוֹת, תְּאֵנִים יְבֵשִׁים, אוֹ מָנֶה דְּבֵלָה, תְּאֵנִים דְּרוּסִים בְּעִגּוּל, וְאִם אֵין לוֹ גְּרוֹגֶרֶת אוֹ דְּבֵלָה, פּוֹסֵק לְעֻמָּתָן פֵּרוֹת מִמָּקוֹם אַחֵר מִמִּין אַחֵר.

וְנוֹתֵן לָהּ מִטָּה, מַפָּץ, וּמַחֲצֶלֶת. וְנוֹתֵן לָהּ כִּפָּה לְרֹאשָׁהּ, וַחֲגוֹר לְמָתְנֶיהָ, וּמִנְעָלִים מִמּוֹעֵד לְמוֹעֵד, וְכֵלִים שֶׁל חֲמִשִּׁים זוּז מִשָּׁנָה לְשָׁנָה. וְאֵין נוֹתְנִין לָהּ, לֹא חֲדָשִׁים בִּימוֹת הַחַמָּה, וְלֹא שְׁחָקִים בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים. אֶלָּא נוֹתֵן לָהּ כֵּלִים שֶׁל חֲמִשִּׁים זוּז בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, וְהִיא מִתְכַּסָּה בִּבְלָאוֹתֵיהֶן בִּימוֹת הַחַמָּה, וְהַשְּׁחָקִים שֶׁלָּהּ: **ט** נוֹתֵן לָהּ מָעָה כֶסֶף לְצָרְכָּהּ, וְאוֹכֶלֶת עִמּוֹ מִלֵּילֵי שַׁבָּת לְלֵילֵי שַׁבָּת. וְאִם אֵין נוֹתֵן לָהּ מָעָה כֶסֶף לְצָרְכָּהּ, מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ שֶׁלָּהּ. וּמָה הִיא עוֹשָׂה לוֹ, מִשְׁקַל חָמֵשׁ סְלָעִים שְׁתִי בִּיהוּדָה, שֶׁהֵן עֶשֶׂר סְלָעִים בַּגָּלִיל, אוֹ מִשְׁקַל עֶשֶׂר סְלָעִים עֵרֶב בִּיהוּדָה, שֶׁהֵן עֶשְׂרִים סְלָעִים בַּגָּלִיל. וְאִם הָיְתָה מְנִיקָה, פּוֹחֲתִים לָהּ מִמַּעֲשֵׂה יָדֶיהָ, וּמוֹסִיפִין לָהּ עַל מְזוֹנוֹתֶיהָ. בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים, בֶּעָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל. אֲבָל בִּמְכֻבָּד הַכֹּל לְפִי כְבוֹדוֹ:

פרק ו **א** מְצִיאַת הָאִשָּׁה, וּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ לְבַעְלָהּ. וִירֻשָּׁתָהּ, הוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת בְּחַיֶּיהָ. בָּשְׁתָּהּ וּפְגָמָהּ, שֶׁלָּהּ. רַבִּי יְהוּדָה בֶן בְּתֵירָא אוֹמֵר, בִּזְמַן שֶׁבַּסֵּתֶר, לָהּ שְׁנֵי חֲלָקִים, וְלוֹ אֶחָד. וּבִזְמַן שֶׁבַּגָּלוּי, לוֹ שְׁנֵי חֲלָקִים, וְלָהּ אֶחָד. שֶׁלּוֹ, יִנָּתֵן מִיָּד. וְשֶׁלָּהּ, יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע, וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת: **ב** הַפּוֹסֵק מָעוֹת לַחֲתָנוֹ, וּמֵת חֲתָנוֹ, אָמְרוּ חֲכָמִים, יָכוֹל הוּא שֶׁיֹּאמַר, לְאָחִיךָ הָיִיתִי רוֹצֶה לִתֵּן, וּלְךָ אִי אֶפְשִׁי לִתֵּן: **ג** פָּסְקָה לְהַכְנִיס לוֹ אֶלֶף דִּינָר הוּא פוֹסֵק כְּנֶגְדָּן חֲמִשָּׁה עָשָׂר מָנֶה. וּכְנֶגֶד הַשּׁוּם, הוּא פוֹסֵק פָּחוֹת חֹמֶשׁ. שׁוּם בְּמָנֶה וְשָׁוֶה מָנֶה, אֵין לוֹ אֶלָּא מָנֶה. שׁוּם בְּמָנֶה הִיא נוֹתֶנֶת שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד סֶלַע וְדִינָר. וּבְאַרְבַּע מֵאוֹת, הִיא נוֹתֶנֶת חֲמֵשׁ מֵאוֹת. מַה שֶּׁחָתָן פּוֹסֵק, הוּא פוֹסֵק פָּחוֹת חֹמֶשׁ: **ד** פָּסְקָה לְהַכְנִיס לוֹ כְסָפִים, סֶלַע כֶּסֶף נַעֲשֶׂה שִׁשָּׁה דִינָרִים. הֶחָתָן מְקַבֵּל עָלָיו עֲשָׂרָה דִינָרִין לַקֻּפָּה, לְכָל מָנֶה וּמָנֶה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה: **ה** הַמַּשִּׂיא אֶת בִּתּוֹ סְתָם, לֹא יִפְחוֹת לָהּ מֵחֲמִשִּׁים זוּז. פָּסַק לְהַכְנִיסָהּ עֲרֻמָּה, לֹא יֹאמַר הַבַּעַל כְּשֶׁאֲכְנִיסָהּ לְבֵיתִי אֲכַסֶּנָּה בִּכְסוּתִי, אֶלָּא מְכַסָּהּ וְעוֹדָהּ בְּבֵית אָבִיהָ. וְכֵן הַמַּשִּׂיא אֶת הַיְתוֹמָה, לֹא יִפְחוֹת לָהּ מֵחֲמִשִּׁים זוּז. אִם יֵשׁ בַּכִּיס, מְפַרְנְסִין אוֹתָהּ לְפִי כְבוֹדָהּ: **ו** יְתוֹמָה שֶׁהִשִּׂיאַתָּה אִמָּהּ אוֹ אָחִיהָ מִדַּעְתָּהּ, וְכָתְבוּ לָהּ בְּמֵאָה אוֹ בַחֲמִשִּׁים זוּז, יְכוֹלָה הִיא מִשֶּׁתַּגְדִּיל לְהוֹצִיא מִיָּדָן מַה שֶּׁרָאוּי לְהִנָּתֵן לָהּ.

וְנוֹתֵן לָהּ מִטָּה, מַפָּץ, שְׁמִיכָה לְהִתְכַּסּוֹת בָּהּ, וּמַחֲצֶלֶת שֶׁל קָנִים לִשְׁכַּב עָלֶיהָ. (וְיֵשׁ גּוֹרְסִים: וּמַפָּץ מִזְרוֹן, וְאִם אֵין לוֹ מַפָּץ נוֹתֵן לָהּ מַחֲצֶלֶת, שֶׁהִיא קָשָׁה יוֹתֵר מִמַּפָּץ). וְנוֹתֵן לָהּ כִּפָּה, צָעִיף לְרֹאשָׁהּ, וַחֲגוֹר לְמָתְנֶיהָ, וּמִנְעָלִים חֲדָשִׁים מִמּוֹעֵד לְמוֹעֵד, לְכָל חַג מִשָּׁלֹשׁ רְגָלִים, וְכֵלִים בְּשָׁוֵי שֶׁל חֲמִשִּׁים זוּז מִשָּׁנָה לְשָׁנָה, וְאֵין נוֹתְנִין לָהּ לֹא בְּגָדִים חֲדָשִׁים בִּימוֹת הַחַמָּה, שֶׁאָז הֵן קָשִׁין לָהּ שֶׁחַמִּין יוֹתֵר מִדַּאי, וְלֹא יִתֵּן לָהּ בְּגָדִים שְׁחָקִים בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, אֶלָּא נוֹתֵן לָהּ כֵּלִים שֶׁל חֲמִשִּׁים זוּז בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים וְהִיא מִתְכַּסָּה בִּבְלָאוֹתֵיהֶן כְּשֶׁהֵן שְׁחוּקִין בִּימוֹת הַחַמָּה, וְהַשְּׁחָקִים שֶׁלָּהּ. שֶׁתִּתְכַּסֶּה בִּימֵי נִדָּתָהּ. ט) נוֹתֵן לָהּ מָעָה כֶּסֶף בְּכָל שָׁבוּעַ לְצָרְכָּהּ, לִדְבָרִים קְטַנִּים לְכִבּוּס וּלְמֶרְחָץ וְכַדּוֹמֶה, וְאוֹכֶלֶת עִמּוֹ מִלֵּילֵי שַׁבָּת לְלֵילֵי שַׁבָּת, כֵּיוָן שֶׁהִיא לֵיל עוֹנָה. וְאִם אֵינוֹ נוֹתֵן לָהּ מָעָה כֶּסֶף לְצָרְכָּהּ, מוּתָר מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ שֶׁעוֹשָׂה יוֹתֵר מֵחָמֵשׁ סְלָעִים, הֲרֵי הִיא שֶׁלָּהּ. וְדַוְקָא כְּשֶׁהִיא מַסְכִּימָה לָזֶה, דְּהָא בְּאִשָּׁה תַּלְיָא (תוי"ט), וּמָה הִיא עוֹשָׂה לוֹ, מִשְׁקַל חָמֵשׁ סְלָעִים כְּשֶׁטּוֹוָה חוּטֵי שְׁתִי בִּיהוּדָה, שֶׁיֵּשׁ טֹרַח בְּטְוִיָּתָן, שֶׁהֵן עֶשֶׂר סְלָעִים בַּגָּלִיל. שֶׁהַסְּלָעִים שֶׁבִּיהוּדָה מִשְׁקָלָן כָּפוּל, אוֹ מִשְׁקַל עֶשֶׂר סְלָעִים עֵרֶב בִּיהוּדָה שֶׁאֵין טֹרַח כָּל כָּךְ בְּטְוִיָּתָם, שֶׁהֵן עֶשְׂרִים סְלָעִים בַּגָּלִיל, הַשְּׁתִי הוּא הַחוּט הַדַּק, וְהָעֵרֶב נִכְנָס בְּתוֹכוֹ. וְאִם הָיְתָה מְנִיקָה, פּוֹחֲתִין לָהּ מִמַּעֲשֵׂה יָדֶיהָ, שֶׁצְּרִיכָה לְהִתְעַסֵּק עִם הַוָּלָד. וּמוֹסִיפִין לָהּ עַל מְזוֹנוֹתֶיהָ, יַיִן וּדְבָרִים שֶׁיָּפִים לֶחָלָב, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים הַשִּׁעוּרִים הַנִּזְכָּרִים בֶּעָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, אֲבָל בִּמְכֻבָּד, הַכֹּל לְפִי כְּבוֹדוֹ, דְּהִיא עוֹלָה עִמּוֹ, וְגַם לְפִי מִנְהַג הַמְּדִינָה.

פֶּרֶק ו מִדִּינֵי חוֹבַת הָאִשָּׁה לְבַעְלָהּ וְהַבַּעַל לְאִשְׁתּוֹ

א) מְצִיאַת הָאִשָּׁה וּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ לְבַעְלָהּ. וִירֻשָּׁתָהּ, שֶׁיָּרְשָׁה מִקְּרוֹבֶיהָ, הוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת בְּחַיֶּיהָ, וְהַקֶּרֶן שֶׁלָּהּ. רַשִׁ"י מֵבִיא עוֹד פֵּרוּשׁ, יְרֻשָּׁה שֶׁהַבַּעַל יוֹרֵשׁ אִשְׁתּוֹ אַחַר מִיתָתָהּ. בָּשְׁתָּהּ וּפְגָמָהּ, שֶׁאִם אַחֵר חִבֵּל בָּהּ חַבָּלָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ פְּחַת דָּמִים אוֹ בּוֹשָׁה, הַמָּעוֹת שֶׁמְּשַׁלֵּם הַחוֹבֵל הֲרֵי הִיא שֶׁלָּהּ. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, בִּזְמַן שֶׁבַּסֵּתֶר הַזִּיקָהּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם רוֹאִין, וְכֵן בֹּשֶׁת שֶׁבִּיְּשָׁהּ בֵּינוֹ לְבֵינָהּ, יִתֵּן לָהּ שְׁנֵי חֲלָקִים מֵהַנֵּזֶק, וְלוֹ חֵלֶק אֶחָד, וּבִזְמַן שֶׁבַּגָּלוּי הַזִּיקָהּ, כְּגוֹן שֶׁפְּצָעָהּ בְּפָנֶיהָ, וְכֵן אִם בִּיְּשָׁהּ בָּרַבִּים, שַׁיָּךְ לוֹ שְׁנֵי חֲלָקִים, וְלָהּ חֵלֶק אֶחָד, שֶׁלּוֹ יִנָּתֵן לוֹ מִיָּד, וְשֶׁלָּהּ יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע, וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת וְהַקֶּרֶן שֶׁלָּהּ לִכְשֶׁיָּמוּת אוֹ יְגָרְשֶׁהָ, וְאִם תָּמוּת הִיא מֻקְדָּם הַבַּעַל יוֹרְשָׁהּ. ב) הַפּוֹסֵק מָעוֹת לַחֲתָנוֹ שֶׁכָּתַב לוֹ בִּשְׁטַר אֵרוּסִין שֶׁיַּכְנִיס לוֹ סְכוּם מָעוֹת, וּמֵת חֲתָנוֹ לִפְנֵי הַנִּשּׂוּאִין, וְנָפְלָה בִּתּוֹ לִפְנֵי אָחִיו לְיִבּוּם, וּבָא הַיָּבָם לִתְבֹּעַ מַה שֶּׁפָּסַק לְאָחִיו, אָמְרוּ חֲכָמִים יָכוֹל הוּא הָאָב שֶׁיֹּאמַר, לְאָחִיךָ הָיִיתִי רוֹצֶה לִתֵּן, וּלְךָ אִי אֶפְשִׁי לִתֵּן. דְּרַק כְּשֶׁהָיָה חֲתָנוֹ קַיָּם הָיָה יָכוֹל לְהוֹצִיא בְּדַיָּנִין, דְּהֵן מִן הַדְּבָרִים שֶׁנִּקְנִין בַּאֲמִירָה. ג) פָּסְקָה לְהַכְנִיס לוֹ אֶלֶף דִּינָר, הוּא פוֹסֵק כְּנֶגְדָּן כּוֹתֵב לָהּ בַּכְּתֻבָּה שֶׁקִּבֵּל חֲמִשָּׁה עָשָׂר מָנֶה. שְׁלִישׁ יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהִכְנִיסָה שֶׁהוּא מִשְׁתַּכֵּר בָּהֶן. וּכְנֶגֶד הַשּׁוּם, שֶׁהִכְנִיסָה מִטַּלְטְלִין הַצְּרִיכִים שׁוּמָא, כְּגוֹן בְּגָדִים וְתַכְשִׁיטִין שֶׁהֵבִיאָה, הוּא פוֹסֵק, כּוֹתֵב בַּכְּתֻבָּה שֶׁקִּבֵּל מִמֶּנָּה פָּחוֹת חֹמֶשׁ, שֶׁרְגִילִים לָשׁוּם הַדְּבָרִים בְּיוֹתֵר מִשָּׁוְיָם לִכְבוֹד הַכַּלָּה, מִשְׁנָה שֶׁלְּמַעְלָה מְדַבֶּרֶת בִּפְסָקָה שׁוּם דְּבָרִים הַצְּרִיכִין שׁוּמָא, כְּגוֹן תַּכְשִׁיטִין וּמַלְבּוּשִׁים. וּכְשֶׁהֶעֱרִיכוּ שֶׁהִכְנִיסָה לוֹ תַּכְשִׁיטִים בְּשָׁוֵי אֶלֶף זוּז, בֶּאֱמֶת אֵינָם שָׁוִים אֶלָּא שְׁמוֹנֶה מֵאוֹת זוּז. וְאִם כָּתַב שֶׁהִכְנִיסָה לוֹ שׁוּם בְּמָנֶה וְשָׁוֶה מָנֶה בַּשּׁוּק לְכָל אָדָם, אֵין לוֹ אֶלָּא מָנֶה, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִתְבֹּעַ מִמֶּנָּה עוֹד חֹמֶשׁ, שֶׁלֹּא אָמְרוּ לִפְחֹת חֹמֶשׁ אֶלָּא בְּשׁוּם שֶׁשָּׁמְאוּהוּ בְּבֵית חֲתָנִים (רש"י). וְרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל פֵּרֵשׁ דִּכְשֶׁאָמְרָה שׁוּם בְּמָנֶה וְשָׁוֶה מָנֶה, פֵּרוּשׁוֹ שֶׁהִתְנוּ שֶׁעַל שׁוּם מָנֶה יִכְתְּבוּ מָנֶה, וְלֹא יִכְתְּבוּ פָּחוֹת חֹמֶשׁ, אַף עַל פִּי שֶׁבֶּאֱמֶת אֵינוֹ שָׁוֶה מָנֶה, וּלְכָךְ אֵין לוֹ אֶלָּא מָנֶה, וְאֵינוֹ יָכוֹל לִתְבֹּעַ שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד דִּינָר, דְּגַם כְּשֶׁיְּגָרֵשׁ לֹא יִתֵּן אֶלָּא פָּחוֹת חֹמֶשׁ. אֲבָל אִם לֹא הִתְנוּ וְכָתַב שׁוּם בְּמָנֶה סְתָם, הִיא נוֹתֶנֶת שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד סֶלַע וְדִינָר, שֶׁמָּנֶה הוּא עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ סְלָעִים וְעוֹד רֶבַע שֶׁהִיא חֲמִישִׁית מִלְּבַר, הוּא שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד וּרְבִיעַ סֶלַע, שֶׁהוּא דִּינָר, דְּאַרְבַּע דִּינָרִים הוּא סֶלַע. וּבְאַרְבַּע מֵאוֹת דִּינָר שֶׁכָּתוּב בַּכְּתֻבָּה, הִיא נוֹתֶנֶת חֲמֵשׁ מֵאוֹת דִּינָר, שֶׁהוּא תּוֹסֶפֶת חֹמֶשׁ מִמַּה שֶּׁכְּבָר כָּתוּב בַּכְּתֻבָּה, אֲבָל מַה שֶּׁחָתָן פּוֹסֵק, שֶׁשָּׁם קֹדֶם שֶׁכָּתַב הַכְּתֻבָּה הוּא פוֹסֵק פָּחוֹת חֹמֶשׁ, שֶׁצָּרִיךְ לִפְחֹת בִּשְׁטַר הַכְּתֻבָּה הַחֹמֶשׁ מִן הַשּׁוּמָא, וּבֵין אִם כָּתַב מִקֹּדֶם וְאַחַר כָּךְ הִכְנִיסָה, שֶׁאָז צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה הַשּׁוּמָא בְּתוֹסֶפֶת חֹמֶשׁ מִמַּה שֶּׁכָּתוּב בַּכְּתֻבָּה, וּבֵין הִכְנִיסָה וְאַחַר כָּךְ כָּתַב, שֶׁאָז צָרִיךְ לִפְחֹת בִּשְׁטַר הַכְּתֻבָּה, פּוֹחֵת חֹמֶשׁ. ד) פָּסְקָה לְהַכְנִיס לוֹ כְּסָפִים, סֶלַע כֶּסֶף שֶׁלָּהּ, נַעֲשֶׂה שִׁשָּׁה דִּינָרִים, שֶׁמּוֹסִיף שְׁלִישׁ, כֵּיוָן שֶׁהֵם עוֹמְדִים לְהִשְׂתַּכֵּר בָּהֶם וְכִדְפֵרַשְׁנוּ בְּמִשְׁנָה ג', וְאֵין נָפְקָא מִינָּהּ אִם פָּסְקָה מָעוֹת מְרֻבִּין, אוֹ מֻעָטִין, וְגַם אִם כָּתַב בַּתְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ הִכְנִיסָה, וְאִם הִכְנִיסָה כְּסָפִים הֶחָתָן מְקַבֵּל עָלָיו עֲשָׂרָה דִּינָרִין לַקֻּפָּה, לִבְשָׂמִים, לְכָל מָנֶה וּמָנֶה, לְכָל מֵאָה דִּינָרִין שֶׁהִכְנִיסָה לוֹ, שֶׁכָּךְ שִׁעֲרוּ חֲכָמִים שֶׁנֶּגֶד כָּל מָנֶה שֶׁמַּכְנִיסָה לוֹ רְאוּיָה לִבְשָׂמִים בַּעֲשָׂרָה דִּינָרִים, וְלֹא נִתְפָּרֵשׁ בְּמַתְנִיתִין אִי לְכָל שָׁבוּעַ, אוֹ לְכָל חֹדֶשׁ, אוֹ לְכָל שָׁנָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה, וְאֶפְשָׁר דְּלֹא פְּלִיגֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבָּנָן, עי' תוי"ט. ה) הַמַּשִּׂיא אֶת בִּתּוֹ סְתָם וְלֹא פֵּרֵשׁ לָהּ כְּלוּם, לֹא יִפְחֹת לָהּ מֵחֲמִשִּׁים זוּז לִכְסוּתָהּ, וְאִם פָּסַק אָבִיהָ לְהַכְנִיסָהּ עֲרֻמָּה, לֹא יֹאמַר הַבַּעַל כְּשֶׁאַכְנִיסָהּ לְבֵיתִי אֲכַסֶּנָּה בִּכְסוּתִי, אֶלָּא מְכַסֶּה אוֹתָהּ וְעוֹדָהּ בְּבֵית אָבִיהָ, וְכֵן גַּבָּאֵי צְדָקָה הַמַּשִּׂיא אֶת הַיְתוֹמָה, לֹא יִפְחֹת לָהּ מֵחֲמִשִּׁים זוּז, וַאֲפִלּוּ אִם הַגַּבָּאִין צְרִיכִין לִלְווֹת (ב"י יו"ד רנז). אִם יֵשׁ מָעוֹת בַּכִּיס שֶׁל צְדָקָה, מְפַרְנְסִין אוֹתָהּ לְפִי כְּבוֹדָהּ. ו) יְתוֹמָה קְטַנָּה שֶׁהִשִּׂיאַתָּה אִמָּהּ אוֹ אָחִיהָ מִדַּעְתָּהּ, וְכָתְבוּ לָהּ בְּמֵאָה אוֹ בַּחֲמִשִּׁים זוּז, אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְרַצֵּית לָזֶה כְּשֶׁהָיְתָה קְטַנָּה, יְכוֹלָה הִיא מִשֶּׁתַּגְדִּיל לְהוֹצִיא מִיָּדָן, מַה שֶּׁרָאוּי לְהִנָּתֵן לָהּ עִשּׂוּר נְכָסִים שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים לָתֵת לְבַת